

DEPARTMENT OF PUNJABI LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE

Academic Programs offered

1. MA Punjabi
2. BS Punjabi

MA PUNJABI

Eligibility: At least 45% marks in Graduation or Equivalent

Duration: 02 Year Program (04 Semesters)

Degree Requirements: 66 Credit Hours

Semester-1

PUNJ-6101	Punjabi Classical Poetry	3(3+0)
PUNJ-6102	Punjabi Sufi Poets	3(3+0)
PUNJ-6103	Punjabi Old Prose, Punjabi Religious & Seerah Literature	3(3+0)
PUNJ-6104	History Of Punjabi Literature (From Beginning To 18 th Century)	3(3+0)
PUNJ-6105	Punjabi Modern Prose (Short Story & Novel)	3(3+0)
PUNJ-6106	Theoretical Criticism & Schools of Thought	3(3+0)

Semester-2

PUNJ-6107	Punjabi Sufi Poets	3(3+0)
PUNJ-6108	Romantic Tales In Punjabi Literature	3(3+0)
PUNJ-6109	Special Study of Heer Waris Shah	3(3+0)
PUNJ-6110	History Of Punjabi Literature	3(3+0)
PUNJ-6111	Punjabi Modern Prose	3(3+0)
PUNJ-6112	Applied Criticism	3(3+0)

Semester-3

PUNJ-6113	Punjabi Ghazal	3(3+0)
PUNJ-6114	Modern Punjabi Poetry	3(3+0)
PUNJ-6115	Gurmukhi Script, Punjabi Linguistics	3(3+0)
PUNJ-6116	Introduction to Global Literature	3(3+0)
PUNJ-6117	Introduction to Computer	3(3+0)
PUNJ-6118	Introductory Study of the Local Literature (Elective)	3(3+0)
PUNJ-6119	Literature of other Provinces of Pakistan (Elective)	3(3+0)
PUNJ-6120	Research and Research Principles (Elective)	2(2-0)
URCC-5110	Citizenship Education and Community Engagement	3(2+1)

Students have to choose one course out of the course No. PUNJ-6117, PUNJ-6118, PUNJ-6119 and PUNJ-6120.

Note: URCC-5110 is a non credit hour course.

Semester-4

PUNJ-6122	Punjabi Ghazal	3(3+0)
PUNJ-6123	Modern Punjabi Poetry	3(3+0)
PUNJ-6124	Folk Literature	3(3+0)
PUNJ-6125	Waran, Epics	3(3+0)
PUNJ-6126	Journalism & Report Writing	3(3+0)
PUNJ-6127	Patriotic Literature	3(3+0)
PUNJ-6128	Thesis	6(0+6)

Students have to choose one course out of the course No. PUNJ-6126, PUNJ-6127 and PUNJ-6128.

**MA
PUNJABI**

کسے وی زبان دے ادب وچ کلاسیکی روایت دی بہت اہمیت ہوندی اے۔ پنجابی زبان ایس پکھوں بہت خوش قسمت اے کہ ایہدی جھولی صوفیانہ وچاراں والی کلاسیکی شاعری نال بھری ہوئی اے۔ ایہناں صوفی شاعراں دی لگ بھگ اٹھ سو سالہ شعری تاریخ نوں پنجابی ادب دا کلاسیکی دور منیا جاندا اے۔ پنجابی زبان وچ تصوف دی ایس بھرویں ریت پاروں اک ای کورس وچ سارے صوفی شاعراں دا شامل کرنا مشکل سی ایس لئی ایہنوں تن حصیاں وچ ونڈیا گیا اے جیہناں وچوں دو کورس پہلے سمسٹر وچ تے اک دوسرے سمسٹر وچ شامل کیتا گیا اے۔ ایس کورس وچ پڑھیاں تن شاعر بابا فرید، سچل سرمست تے علی حیدر ملتانی دے کلام تے حیاتی بارے پڑھن گے۔ نال نال ایہناں شاعراں دے سمیاں دے سیاسی، سماجی تے معاشی حالات دا مطالعہ وی کیتا جائے گا۔ ایہناں شاعراں اپنے اپنے سمنے دی بھرویں عکاسی وی کیتی اے۔ انج ایہناں دی شاعری دے مطالعے راہیں سمکالی تواریخ نوں سمجھن وچ وی بہت مدد ملے گی۔

مندرجات

Contents

- 1- کلاسیکیت تے پنجابی کلاسیکی شاعری
- 2- بابا فرید دی شاعری دا فکری مطالعہ
- 3- بابا فرید دی شاعری دا تنقیدی مطالعہ
- 4- بابا فرید دی شاعری وچ انسان دوستی
- 5- بابا فرید دے پہلے 30 شلوکاں دی پڑھائی (ایہناں 30 شلوکاں وچوں متن دی تشریح دا سوال لازمی ہوسی)
- 6- سچل سرمست تے فلسفہ وحدت الوجود
- 7- سچل سرمست دی شاعری دا فکری تے فنی مطالعہ
- 8- سچل سرمست دے دور دا سیاسی مطالعہ
- 9- علی حیدر ملتانی دا تصور عشق
- 10- علی حیدر ملتانی دا اسلوب
- 11- علی حیدر دی شاعری وچ رمز نگاری

مصادر

Recommended Texts

- 1- بابا فرید (1978ء)، اکھیا بابا فرید نے، مرتبہ محمد آصف خان، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- سچل سرمست (1996ء)، اکھیا سچل سرمست نے، مرتبہ شفقت تنویر مرزا، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- علی حیدر (1988ء)، کلیات علی حیدر، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- طاہر تونسوی، ڈاکٹر (2007ء)، محبتوں کا پیامبر؛ سچل سرمست، خیر پور: سچل چینر شاہ عبداللطیف یونیورسٹی
- 3- اسلم رانا (1990ء)، سچل سرمست، لاہور: عزیز پبلشرز
- 4- لاجوئی رام کرشن، ڈاکٹر (2002ء)، پنجابی دے صوفی شاعر، لاہور: عزیز بک ٹپو لاہور

پنجابی زبان وچ تصوف دی بھرویں ریت پاروں اک ای کورس وچ سارے صوفی شاعران دا شامل کرنا مشکل سی ایس لئی ایہنوں تن حصیاں وچ ونڈیا گیا اے۔ پہلے کورس "پنجابی کلاسیکی شاعری" (6101) وچ پڑھیاراں نے پنجابی ادب دے موڈھی بابا فرید، سچل سرمست تے علی حیدر ملتانی دے کلام تے حیاتی بارے پڑھیا سی جد کہ ایس کورس وچ شاہ حسین، بلھے شاہ تے خواجہ غلام فرید نوں شامل کیتا گیا اے۔ ایس کورس وچ پڑھیاراں نے شاعران دے کلام تے حیاتی بارے پڑھن گئے۔ ایہہ سارے شاعر اپنے اپنے دور دے بھرویں نمائندے نیں۔ ایہناں دی شاعری وچ مغل دور دے پنجاب دی سچی تے سچی سماجی عکاسی ملدی اے۔ ایہہ اوس دور دے شاعر نیں جدوں پنجابی کلاسیکی شاعری دی ریت بابا فرید تے گورو نانک ولوں پکیائی حاصل کر چکی سی۔ شاہ حسین نے پنجابی ادب دی نویکلی صنف کافی نوں فن دیاں سکھراں تیک اپڑایا تے ایس راہیں دیسی علامتاں نوں جگت پدھر تیک اپڑایا۔

مندرجات

Contents

- 1- تصوف کیہ اے
- 2- وحدت الوجود دی روایت
- 3- پنجابی وچ تصوف دی روایت تے صوفی سلسلے
- 4- شاہ حسین دی حیاتی تے شاعری
- 5- پنجابی دی نویکلی صنف "کافی" دامڈھ تے ودھا
- 6- شاہ حسین دا علامتی نظام تے زبان و بیان
- 7- بلھے شاہ دی حیاتی تے شاعری
- 8- بابا بلھے شاہ تے وحدت الوجود
- 9- بابا بلھے شاہ دی شاعری وچ زمانے دا عکس
- 10- بلھے شاہ عمل تے بیداری دا پرچارک
- 11- خواجہ غلام فرید وحدت الوجود دا مبلغ
- 12- خواجہ غلام فرید رومی دا مصور تے ترجمان
- 13- خواجہ غلام فرید دیاں کافیاں وچ فراق دے رنگ

مصادر

Recommended Texts

- 1- شاہ حسین (1994ء)، کافیاں شاہ حسین، مرتبہ محمد آصف خاں، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- بلھے شاہ (1992ء)، آکھیا بلھے شاہ نے، مرتبہ محمد آصف خاں، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- طاہر تونسوی، ڈاکٹر (2007ء)، خواجہ غلام فرید، شخصیت اور فن، اسلام آباد: اکادمی ادبیات پاکستان
- 2- جلالپوری، علی عباس (1986ء)، وحدت الوجود تے پنجابی شاعری، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 3- غلام فرید، خواجہ (1994ء)، آکھیا خواجہ فرید نے، مرتبہ محمد آصف خاں، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 4- سرفراز حسین قاضی، ڈاکٹر (1973ء)، تصوف تے پنجابی دے صوفی شاعر، لاہور: عزیز بک ڈپو

ساری دنیا دے ادب وانگوں پنجابی وچ وی ادب دا مڈھ شاعری توں بجھا تے نثر بہت بعد وچ لکھی جاون لگی۔ ایس کھیتر وچ مڈھلا ناں حضرت نوشہ گنج بخش ہوراں دا اے جیہناں اپنے مریداں دی تربیت لئی وعظ لکھے جیہناں نوں مگروں "مواعظ نوشہ" دے سرناویں ہیٹھ سانبھیا گیا۔ ایس نوں پڑھیاں سہجے ای ویلے دے نال نال روپ وٹاوندی پنجابی زبان دے نمونے لبھ جاندے نیں۔ ایہناں وعظاں توں علاوہ ایس کورس وچ مذہبی تے فقہی مسائل بارے لکھیاں گئییاں کتاباں دا مطالعہ وی شامل اے جیہناں وچ پنجاب دی سدھ پدھری لوکائی نوں دینی مسئلیاں بارے جانکاری دیون لئی فقہی مسائل نوں سادہ ڈھنگ وچ لکھن دی روایت تھی۔ ایہہ کتاباں بابلا کر کے انگریز مشنریاں ولوں عیسائیت دے پرچار دے جواب وچ لکھیاں گئییاں تے ایہناں دے پڑھنہار پنجاب دے پنڈاں دے ساد مرادے لوک سن۔ ایس کر کے ایہناں کتاباں وچ فن نالوں بہتا زور فکر اتے دتا گیا اے۔

مندرجات

Contents

- 1- پنجابی نثر دی ٹور
- 2- مواعظ نوشہ دی لسانی اہمیت
- 3- پنجابی دے دینی ادب وچ "روٹیاں" دی روایت
- 4- "پکی روٹی" دیاں خصوصیات
- 5- "بوہل نماز" دا اسلوب
- 6- مواعظ نوشہ، پکی روٹی تے رسالہ بوہل نماز دا لسانی حوالے نال تقابل
- 7- پنجابی وچ فقہی ادب دی ٹور
- 8- نجات المومنین دے مضمون تے فقہی شاعری وچ ایہدی تھان
- 9- سورہ لقمان دا ترجمہ تے خاص خاص مضمونان دا ویروا
- 10- سورہ الحجرات دا ترجمہ، اسلوب تے مضمون
- 11- سورہ الرحمن دا ترجمہ، اسلوب تے مضمون
- 12- سیرت نگاری تے پنجابی وچ سیرت نگاری دی ٹور

مصادر

Recommended Texts

- 1- نوشہ گنج بخش، حضرت (1973ء)، مواعظ نوشہ، مرتبہ۔ شرافت نوشاہی، لاہور: تاج بک ڈپو
- 2- شہباز ملک، مرتب (1973ء)، پکی روٹی خورد، لاہور: تاج بک ڈپو

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- عبدالکریم جھنگوی، مولوی (1997ء)، نجات المومنین، مرتبہ۔ حمید اللہ ہاشمی، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 2- حافظ برخوردار رانجھا (1997ء)، بوہل نماز، مرتبہ۔ احمد حسین قلعداری، ڈاکٹر، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 3- گل محمد خان گلزار (2008ء)، گلزار محمدی، سرگودھا: حاجی عبدالکریم اینڈ سنز
- 4- شعاع الدین، مولوی (1974ء)، ترجمہ تے تفسیر سورہ لقمان، سورہ الرحمان، سورہ الحجرات، لاہور: تاج بک ڈپو

کوئی وی شاعر، ادیب یا تخلیق کار اپنے دور توں بے نیاز نہیں رہ سکا۔ اوہدے سمکالی سمنے دے سیاسی، معاشی، معاشرتی تے مذہبی حالات اوہدی لکھت اتے اثر ضرور چھڈدے نیں۔ انج ادبی لکھتاں تاریخی دستاویزاں وی بن جاندیاں نیں۔ بلکہ باقاعدہ طور تے لکھی جاوون والی تاریخ نالوں ودھ بھروسے جوگ وی ہونڈیاں نیں کیوں جے ایہناں دا مقصد کسے حکمران دی خوشنودی دی تھان لوکائی دے حالات دا بیان ہوندا اے۔ ایس کورس وچ پنجابی زبان دے ارتقاء بارے وی وپروا کیتا جائے گا۔ ایس دے نال نال پنجابی ادبی صنفاں دے جنم تے کھلار بارے زمانی حالات دے حوالے نال مطالعہ کیتا جائے گا۔ ایہناں صنفاں وچ کافی تے وار وی شامل نیں جیہڑیاں پنجابی ادب دیاں نوپکلیاں صنفاں نیں۔ ایس کورس نوں دو حصیاں وچ ونڈیا گیا اے۔ پہلا حصہ ایس سمسٹر وچ پڑھیا جائے گا جیس وچ مڈھ توں اٹھارویں صدی تک دی ادبی تواریخ دا مطالعہ کیتا جائے گا تے دوجا حصہ دوجے سمسٹر وچ کوڈ نمبر 6110 بیٹھ پڑھیا جائے گا۔ پڑھیا جائے گا جیس وچ انیہویں صدی توں موجودہ دور تیکر دی ادب تواریخ نوں پڑھیا جائے گا۔

مندرجات

Contents

- 1- پنجابی زبان دا ارتقاء (دراوڑی دور توں بابا فرید تک)
- 2- دہلی سلطنت دور دا پنجابی ادب (1106ء توں 1526ء تک)
- 3- پہلے مغل دور دا قصہ ادب
- 4- پہلے مغل دور دا صوفیانہ ادب
- 5- پہلے مغل دور دا دینی ادب
- 6- اٹھارویں صدی دا ادب
- 7- مغل دور دا مزاحمتی ادب
- 8- دوجے مغل دور دا پنجابی ادب (1707ء توں 1800ء تیکر)
- 9- پنجابی شعری صنفاں دا ارتقاء (کافی، سی حرفی، وار)

مصادر

Recommended Texts

- 1- محمد آصف خاں (1996ء)، پنجابی بولی دا پچھوکڑ، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- قریشی، عبدالغفور (1987ء)، پنجابی ادب دی کہانی، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- کشتہ، مولا بخش (1960ء)، پنجابی شاعراں دا تذکرہ، لاہور: مولا بخش کشتہ اینڈ سنز
- 2- انعام الحق جاوید، ڈاکٹر (2006ء)، پنجابی زبان و ادب کی مختصر تاریخ، اسلام آباد: مقتدرہ قومی زبان
- 3- سجاد حیدر پرویز، ڈاکٹر (2009ء)، مختصر تاریخ زبان و ادب سرانیکی، اسلام آباد: مقتدرہ قومی زبان
- 4- طاہر تونسوی، ڈاکٹر (2010ء)، سرانیکی ادب؛ ریت تے روایت، ملتان: سرانیکی ادبی بورڈ

انگریزاں دے آون نال بر عظیم وچ نویاں ادبی صنفاں دا رواج پیا تے پنجابی لکھاریں دل کھول کے ایس مہاڑ وچ سانجھ پائی۔ کلاسیکی دور اپنے اختتام ول ودھ رہیا سی تے زرعی وسیب توں صنعتی وسیب ول پنجاب دا سفر شروع ہو چکیا سی۔ بدلے معاشی تے معاشرتی حالات نے انسان دیاں ادبی لوڑاں تے وی اثر پایا تے زمانے دا نال چلن لئی پنجا بیباں وی جدید نثری صنفاں ول دھیان دتا۔ شروع وچ لکھے جاون والے ناول تے افسانیاں دا موضوع بابلا اصلاحی تے سماج سدھار سی لیکن بولی بولی علامتی اظہار نوں اپنا یا گیا تے لکھت وچ جدت آوندی گئی۔ ایس کورس وچ افسانے دے کھیتر وچوں پروین ملک تے اکبر لاہوری نوں جد کہ ناول دے کھیتر وچ فرزند علی نوں شامل کیتا گیا اے۔ ایہناں تئیں لکھاریاں دا سانجھا گن عام تے مدھولی ہوئی ورکنگ کلاس دے مسائل دی نمائندگی اے۔ ایہہ کورس پنجابی ادب وچ جدید صنفاں دے حوالے نال تعارفی کورس دی حیثیت رکھدا اے تے ایس وچ پنجابی وچ انگریزی دے اثر بیٹھ آون والیاں نویاں نثری صنفاں دا ارتقائی مطالعہ کیتا جائے گا۔ اکبر لاہوری دے کہانی پن توں لے کے پروین ملک دی کہانی وچ اجوکی سوانی دے مسائل تک ایس کورس دی چون وچ بہت سارے گن شامل نیں۔

مندرجات

Contents

- 1- افسانے دی ٹور تے پنجابی افسانے دی ٹور
- 2- اکبر لاہور دے افسانیاں دا موضوعاتی مطالعہ
- 3- اکبر لاہور دے افسانیاں دا فنی مطالعہ
- 4- پروین ملک دے افسانیاں وچ سماجی رنگ
- 5- پروین ملک دے افسانیاں وچ سوانی واد
- 5- پروین ملک دا اسلوب
- 6- ناول دی ٹور تے پنجابی ناول دی ٹور
- 7- پنجابی ناول نگاری وچ "اک چونڈی لون دی دا مقام"
- 8- ناول وچ وسوں دی جھلک
- 9- "اک چونڈی لون دی" دا فنی تے فکری جائزہ

مصادر

Recommended Texts

- 1- پروین ملک (2004ء)، نکے نکے دکھ، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- فرزند علی (1994ء)، اک چونڈی لون دی، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- اکبر لاہوری (2006ء)، اکبر کہانیاں، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- فاروقی، شمس الرحمان (1982ء)، افسانے کی حمایت میں، کراچی: شہر زاد
- 3- اقبال صلاح الدین (1973ء)، لعلان دی پنڈ، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 4- قدر آفاقی (1973ء)، پنجابی افسانہ تے ڈرامہ، لاہور: عزیز بک ڈپو

دنیا دا کوئی وی ادب تنقید توں بغیر اگے نہیں ودھ سکدا۔ تنقید ادب وچ نویاں راہواں کھولدی اے تے نویں امکاناں دی گل ٹردی اے۔ کوئی اک لکھاری یاں شاعر عقل گل نہیں ہو سکدا۔ اوہ پڑھنہاراں لئی لکھدا اے تے اگوں پڑھنہاراں اپنی مرضی دے معنے اوس لکھت وچوں کڈھ لیندے نیں۔ ادب دا حسن ایہو ای کہ ایہہ ہر اک نوں اپنے دل دی گل لگدی اے۔ تنقید نگار دا کم لکھت وچوں اجیہے ڈونگھے معنی کڈھ کے پڑھنہاراں نال سانجھے کرنا ہوندا اے جیہناں دی ہر پڑھنہاراں نوں سار نہیں ہوندی۔ ہم خیال تنقید نگار جدوں کسے اک گل تے متفق ہوندے نیں تاں اک گروہ بندا اے جس نوں ادبی دنیا وچ دبستان آکھیا جاندا اے۔ ایس کورس وچ ادبی تنقید دے نظریات دا مطالعہ کیتا جائے گا تے تنقیدی دبستاناں بارے جانکاری حاصل کیتی جائے گی کہ کوئی خاص دبستان کیویں کسے ادبی لکھت نوں دیکھد اے۔

Contents

مندرجات

- 1- تنقید دی لوڑ
- 2- تنقید تے تخلیق دا سانگا
- 3- نقاد دیاں خوبییاں
- 4- افلاطون دے ادب بارے اعتراض
- 5- ارسطوولوں افلاطون دے اعتراضاں دے جواب
- 6- ارسطو دی "بوطیقا" دا تنقیدی جائزہ
- 7- کولرج دا نظریہء تخیل
- 8- تخیل تے واہمہ دا نکھیڑا
- 9- کولرج دے شعری زبان بارے وچار
- 10- میتھیو آرنلڈ دے سچے ادب بارے وچار
- 11- تنقیدی دبستان (مارکسی، عمرانی، نفسیاتی، جمالیاتی)

Recommended Texts

مصادر

- 1- سجاد باقر رضوی، ڈاکٹر (2008ء)، مغرب کے تنقیدی اصول، اسلام آباد: مقتدرہ قومی زبان
- 2- جیلانی کامران (س ن)، مغرب کے تنقیدی نظریے، لاہور: مکتبہ کارواں

Suggested Readings

مجوزہ کتب

- 1- اسلم رانا (1979ء)، ادب کہانی، لاہور: نیلی بار اکیڈمی
- 2- جمیل جالبی، ڈاکٹر (1970ء)، ارسطو سے ایلیٹ تک، کراچی: نیشنل بک فائونڈیشن
- 3- دلشاد کلانچوی (1981ء)، تنقید دیاں پوڑیاں، بہاولپور: سرائیکی لائبریری
- 4- عابد صدیق (1982ء)، مغربی تنقید کا مطالعہ (افلاطون سے ایلیٹ تک)، لاہور: امجد بک ڈپو

ایہہ کورس پہلے کورس دے کوڈ نمبر 6101 (پنجابی کلاسیکی شاعری) تے کوڈ نمبر 6102 (پنجابی دے صوفی شاعر) دا تسلسل اے پنجابی زبان وچ تصوف دی بھرویں ریت ہون پاروں اک ای کورس وچ سارے صوفی شاعر دا شامل کرنا مشکل سی ایس لئی ایہنوں تن حصیاں وچ ونڈیا گیا اے۔ ایس کورس وچ تن صوفی شاعر، سلطان بابو، صدیق لالی، تے اکبر چھدروی دی شاعری، حیاتی تے اسلوب دا مطالعہ کیتا جائے گا۔ ایس کورس راہیں پنجابی زبان دے تن وڈے لہجیاں لہندی/ جھنگوچی، شاہ پوری تے دھنی وچ نکھیڑا کرن دے نال نال ایہناں لہجیاں وچ رچے گئے ادب نوں سمجھیا جائے گا۔ ایہناں تیناں شاعراں دا تعلق سرگودھا تے لاگوں علاقیاں نال اے۔ ایہناں وچوں سلطان بابو توں علاوہ کسے نوں ادبی دنیا وچ ڈھکویں نامنا نہیں مل سکی تے ایہناں دی شاعری بارے زیادہ علمی کم نہیں ہو سکیا۔ ایہناں دے مطالعے راہیں خطے دی ادبی تے سماجی تواریخ نوں سمجھن دے نال نال سمکالی ریت رواج دی بھرویں جانکاری وی حاصل ہووے گی۔

مندرجات

Contents

- 1- سلطان بابو دی حیاتی
- 2- سی حرفی کیہ ہوندی اے؟ ایہدا مڈھ تے اُساری
- 3- سلطان بابو دی شاعری دا اسلوب
- 4- سلطان بابو دی شاعری دا موضوعاتی مطالعہ، فقر، عشق، مرشد دا تصور، ذکر و فکر، دنیا تے آخرت
- 5- صدیق لالی دیاں نظماں، پہاڑیاں بار کرانہ، باغ الہی، رسالہ موج الفقر، سی حرفیاں
- 6- صدیق لالی دی شاعری وچ منظر نگاری
- 7- فقر بارے صدیق لالی دے وچار
- 8- صدیق لالی دی شاعری وچ علاقائی رنگ
- 9- اکبر چھدروی دی شاعری وچ وسوں دا رنگ
- 10- اکبر چھدروی دا لہجہ

مصادر

Recommended Texts

- 1- سلطان بابو (1995ء)، ابیاتِ بابو، مرتبہ سلطان الطاف علی، ڈاکٹر، پروفیسر، لاہور: حضرت غلام دستگیر اکادمی و ناشاد پبلشرز
- 2- لالی، محمد صدیق (1995ء)، کلیاتِ لالی، مرتبہ ریاض احمد شاد، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- ولی محمد انجم، "اکبر چھدروی؛ حیاتی تے شاعری"، کھوج، جلد 7، شماره 14، لاہور: شعبہ پنجابی، اوری اینٹل کالج، پنجاب یونیورسٹی
- 2- سعید بھٹا، مرتب (1997ء)، سانجھ وچار، لاہور: اے ایچ پبلشرز
- 3- اختر جعفری، سید (1979ء)، ویروے، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 4- منیر گجر، مترجم (2006ء)، انسائیکلو پیڈیا آف انڈین لٹریچر وچوں پنجابی حصے دا ترجمہ، لاہور: سانجھ پبلی کیشنز

پنجابی کلاسیکی شاعری وچ داستاناں اچھی تھان رکھدیاں نیں۔ ایہہ داستاناں نریاں داستاناں ای نہیں سگوں پنجاب دھرتی دا شیشہ نیں۔ اک پاسے داستانی لذت نال بھرپور نیں تے دوجے پاسے فلاسفی تے علم و حکمت دا خزانہ نیں۔ ایس کورس وچ چار شاعران دے اک اک قصے نوں شامل کیتا گیا اے۔ ایہہ داستاناں شعری ذوق دی تسکین دے نال نال پڑھنہار دی دھرتی نال جڑت دا وسیلہ وی بندے نیں تے دھرتی نال محبت دا جذبہ وی نکھاردے نیں۔ داستاناں دے مطالعے راہیں پنجابی وسیب دے پچھوکڑ، اوس ویلے دیاں جنگیاں ماڑیاں قدران، لوڑاں تھوڑاں، پسند نا پسند، سیاسی، سماجی تے معاشی حالات توں آگاہی حاصل ہوندی اے۔ ایہناں داستاناں راہیں معلوم ہوندا اے کہ مذہبی ہم آہنگی، طبقاتی جبر تے ذات پات دے حوالے نال وسوں وچ نا ہمواری، جبر تے ظلم موجود سی۔ ایس توں آزادی دی تڑپ وجود رکھدی سی۔ ایہہ داستاناں قصہ کاری دے نال نال شاعری دا ودھیا نمونہ نیں۔

مندرجات

Contents

- 1- دا ستان سیف الملوک دی حقیقت، سفرالعشق تے رمزحقیقی
- 2- میان محمد بخش دی شاعری وچ صوفیانہ تے اخلاقی رنگ
- 3- میان محمد دی تنقیدی بصیرت
- 4- یوسف زلیخا دی کہانی مولوی غلام رسول عالمپوری دی زبانی
- 5- مولوی غلام رسول عالم پوری دا اسلوب
- 6- مولوی غلام رسول عالم پوری دی کردار نگاری
- 7- ہاشم شاہ دا اسلوب/ فکری مطالعہ
- 8- ہاشم شاہ تے اوپدا عہد
- 9- حافظ برخوردار دی قصہ کاری
- 10- قصہ مرزا صاحبان دے نکھڑ وین رنگ
- 11- مرزا صاحبان وچ پنجاب دی تہذیب

مصادر

Recommended Texts

- 1- میان محمد بخش (1978ء)، سیف الملوک، مرتبہ شریف صابر، لاہور: سید اجمل میوریل سوسائٹی
- 2- غلام رسول عالمپوری، مولوی (1989ء)، احسن القصص، مرتبہ اقبال صلاح الدین، لاہور: عزیز پبلشرز

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- ہاشم شاہ (1979ء)، ککارے، مرتبہ حمید اللہ ہاشمی، فیصل آباد: مجلس پنجابی ادب
- 2- برخوردار، حافظ (1984ء)، مرزا صاحبان، اسلام آباد: لوک ورثہ
- 3- عارف عبدالمتین (2000ء)، پرکھ پڑچول، لاہور: ٹیکنیکل پبلشرز
- 4- سعید بھٹا، مرتب (1997ء)، سانجھ وچار، لاہور: اے ایچ پبلشرز

پنجابی قصہ شاعری وچ وارث شاہ جیہی مشہوری کسے ہو ر شاعر دے حصے نہ آسکی۔ حالانکہ بیر تے رانجھے دے عشق دی رومانی داستان وارث شاہ توں پہلاں وی لکھی گئی تے بعد وچ وی۔ وارث شاہ نے کمال ایہہ کیتا کہ نا صرف ایس پہلاں توں مقبول کہانی وچ نویں روح پھوکی سگوں ایس وچ اودوکے سماجی، سیاسی، معاشرتی، معاشی تے مذہبی حالات دا بھرواں ذکر کر کے ایس نوں متبادل تاریخ دے طور تے ہمیشہ لئی سانبھ لیاہر شاعر کسے نا کسے رنگ وچ اپنے سہے دا اثر لیندا اے پر ایس پکھوں وارث شاہ بہت امیر شاعر اے۔ اوبدا سما پنجاب وچ سیاسی تے سماجی حوالے نال بہت اتھل پتھل دا سما سی۔ ایس کورس وچ نا صرف بیر تے رانجھے دی کہانی نوں کھوجیا جائے گا سگوں نال نال پنجاب دی سیاسی تے سماجی تاریخ بارے مطالعہ کیتا جائے گا۔ ایس کورس دا مقصد پڑھیار نوں ادب راہیں تاریخ بارے جانکاری دینا اے۔ وارث شاہ دی بیر نوں پنجاب دی متوازی تاریخ وی اکھیا جاندا اے، کیوں جے ایس وچ اودوکے پنجاب دا سچا ویروا ملدا اے۔ ایس کورس دے پڑھیار وارث شاہ دی شعر کلا دے نال نال سمکالی تاریخ دا وی مطالعہ کرن گے۔

Contents

مندرجات

- 1- بیر دے قصے دا ارتقاء؛ وارث شاہ دے عہد تک
- 2- بیر دمودر تے بیر وارث شاہ دا ٹکراواں تول
- 3- بیر وارث تے بیر احمد گجر دا ٹکراواں تول
- 4- فارسی وچ قصہ بیر لکھن والے شاعران دا تعارفی مطالعہ
- 5- بیر دی کہانی؛ وارث شاہ دی زبانی
- 6- وارث شاہ دی بیر وچ اٹھارویں صدی دی سیاسی تے سماجی حالت
- 7- وارث شاہ دا علم و فضل
- 8- بیر وارث دے کرداراں دا مطالعہ (بیر، رانجھا، کیدو، سہتی، چوچک، ملکی)
- 9- وارث شاہ دی بیر؛ پنجاب دا آئینہ
- 10- بیر وارث شاہ دے متن دا مطالعہ (نمونے دے 100 بند پڑھائے جان گے، بناد دی چون پڑھاؤں والا کرے گا) پڑھائے جاؤں والے بناداں وچوں متن دی تشریح دا سوال لازمی ہووے گا۔

مصادر

Recommended Texts

- 1- وارث شاہ (2001ء)، بیر وارث شاہ، مرتبہ عبدالعزیز، شیخ، بار ایٹ لاء، لاہور: الفیصل
- 2- وارث شاہ (1969ء)، بیر وارث شاہ، مرتبہ محمد افضل خاں، لاہور: مکتبہ پنج دریا

Suggested Readings

مجوزہ کتب

- 1- علی عباس جلالپوری (1988ء)، مقامات وارث شاہ، لاہور: تخلیقات
- 2- شریف کنجاہی (1994ء)، جہاتیاں، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 3- حسین شاہد (1991ء)، پورنے، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 4- سبط الحسن ضیغم، سید (2004ء)، وارث شناسی، لاہور: لہراں ادبی بورڈ

ادب دھرتی نال جڑیا ہوندا اے۔ پکی گل اے جتھے وسوں ہووے گی اوتھے زبان وی ہووے گی۔ جد زبان ہووے گی تاں ادب وی ہووے گا۔ پنجابی ادب بہت پرانا اے۔ جس نوں دھاڑویاں دی مار دھاڑ دی وجہ توں بہت نقصان پہنچیا۔ پڑچولیاں دی محنت پاروں بہت کجھ زمانے دی کھیہہ بیٹھوں ساہمنے آ گیا اے، جیہڑا اپنی پرانی ریت نال جڑ کے فنی تے فکری حوالے نال لشکارے پیا ماردا اے۔ پنجابی ادب، خاص کر نظم دی وسعت بہت زیادہ اے ایس لئی ایہنوں دو حصیاں وچ ونڈیا گیا اے۔ تاں جے پڑھن والیاں نوں پنجابی ادب دا جانو کرایا جائے۔ انیہویں صدی عیسوی تک دے پنجابی ادب اتے وحدت الوجودی صوفیاں دی چھاپ اگھڑویں اے۔ انیہویں صدی دے شروع وچ وی ایہی صوفی چھائے نظر آوندے نیں۔ پھیر زمانے دے بدلن نال ادب رنگ وی ہولی ہولی تبدیل ہو ون لگ پیا۔ انگریزاں دے آون نال پنجابی ادب وچ ودھیری تبدیلی آئی۔ لکھاریاں نے ادب دے نویں روپاں نوں من کے لکھنا شروع کیتا۔ افسانہ، ناول، ڈرامہ، انشائیہ تے آزاد نظم لکھی جان لگ پئی۔ ترقی پسند ادبی تحریک دے اثر بیٹھ دنیا وی دکھڑے ادب وچ نظر آن لگ پئے۔

مندرجات

Contents

- 1- سکھی دور دا پنجابی ادب (1800 توں 1849)
- 2- انگریزی دے اثر بیٹھ پنجابی ادب وچ آون والیاں تبدیلیاں
- 3- پرجوہیاں زبانان دے ادب دے پنجابی وچ التھے
- 4- پنجابی ادب دی ترقی وچ سکھ گورو صاحبان دا حصہ
- 5- عیسائی مشنریاں دی خدمات
- 6- عیسائی مستشرقین دیاں لسانی خدمات
- 7- انگریز راج دور وچ پریس دا کردار
- 8- آزادی دی تحریک وچ پنجابی ادب دا حصہ (1857 توں 1947)
- 9- پاکستانی پنجابی ادب

مصادر

Recommended Texts

- 1- کشتہ، مولا بخش (1960ء)، پنجابی شاعران دا تذکرہ، لاہور: مولا بخش کشتہ اینڈ سنز
- 2- عبدالغفور قریشی (1987ء)، پنجابی ادب دی کہانی، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- سجاد حیدر پرویز (1986ء)، سرائیکی ادب دی مختصر تاریخ، مظفر گڑھ: سرائیکی پبلی کیشنز
- 2- منیر گجر، مترجم (2006ء)، انسائیکلو پیڈیا آ انڈین لٹریچر وچوں پنجابی حصے دا ترجمہ، لاہور: سانجھ پبلی کیشنز
- 3- طاہر تونسوی، ڈاکٹر (2010ء)، سرائیکی ادب ریت، ملتان: سرائیکی ادبی بورڈ
- 4- فیاض محمود، سید، وزیر الحسن عابدی، سید، مرتبین (1972ء)، تاریخ ادبیات مسلمانان پاکستان و ہند (جلد 13-14)، لاہور: جامعہ پنجاب

ایہہ کورس پہلے سمسٹر دے کورس نمبر 6105 دا تسلسل اے۔ صنفان دی گنتی زیادہ ہون کر کے ایہناں نوں دوحصیاں وچ ونڈیا گیا اے۔ پہلے سمسٹر وچ پڑھیاراں نے افسانہ تے ناول پڑھیا سی تے ایس کورس وچ ڈرامہ، سفر نامہ، انشائیہ تے طنز و مزاح نوں شامل کیتا گیا اے۔ ڈرامیاں وچوں سجاد حیدر ہوران دے ڈرامیاں دا مجموعہ "سورج مکھی" ایس حوالے نال بہت زیادہ اہمیت رکھدا اے کہ ایہہ ریڈیائی ڈرامیاں دی تاریخ دے بہت ای اثر جوگ تے کامیاب ڈرامیاں وچ گئے جاندے نیں تے میجر اسحاق ہوران دا "مصلیٰ" پنجاب دی رہتل تے ایہوں دے مڈھ قدیمی مزاج بارے بہت اہم مطالعہ اے۔ سفر نامہ تے انشائیہ دیاں صنفان حالے پنجابی وچ نویاں نیں۔ ایہناں صنفان دے حوالے نال بہت بھرویں کم دی لوڑ اے تے ایس کورس وچ ایہناں نوں شامل کرن دا مقصد پڑھیاراں نوں ایہناں نویاں صنفان ول کم کرن لئی پیرنا اے۔ ایس کورس دے مطالعے نال پڑھیاراں نوں نویاں نثری صنفان بارے جانکاری ملے گی۔

مندرجات

Contents

- 1- ڈراما، پنجابی ڈراما تے تھیٹر دی ریت
- 2- پنجابی ریڈیائی ڈرامے دا ارتقاء
- 3- سجاد حیدر دی ڈراما نگاری، کردار، اسلوب
- 4- "سورج مکھی" دا پنجابی ڈرامے وچ مقام
- 5- "مصلیٰ" وچ پنجاب دی پینڈو رہتل دی عکاسی
- 7- میجر محمد اسحاق دی ڈراما نگاری، زبان، مکالمہ نگاری، کردار اساری، سٹیج
- 8- سفر نامے دی ٹور، سفر نامے دے تاریخی سومے
- 9- سلیم خان گمی دا اسلوب
- 10- "دیس پردیس" دی ادبی حیثیت
- 11- انشائیہ کیہ اے؟
- 12- پنجابی انشائیہ دی ریت
- 13- مشتاق باسط دی انشائیہ نگاری
- 14- انور علی دے مزاح دا وسیبی پچھوکڑ
- 15- انور علی دا اسلوب تے "کالیاں اٹاں کالے روڑ" دا موضوعاتی مطالعہ

مصادر

Recommended Texts

- 1- سجاد حیدر (1986ء)، سورج مکھی، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- اسحاق محمد، میجر (1972ء)، مصلیٰ، لاہور: ادارہ اشاعتِ ادب

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- سلیم خان گمی (1978ء)، دیس پردیس، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- وزیر آغا، ڈاکٹر (1990ء)، انشائیہ کے خدو خال، لاہور: مکتبہ فکر و خیال
- 3- انور علی (2009ء)، کالیاں اٹاں کالے روڑ، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

دنیا دا کوئی ادب وی تنقید دے بغیر آگے نہیں ودھ سکا۔ تنقید ادب وچ نویں راہوں کھولن تے نویں زاویے دریافت کرن دا ناں اے۔ ایہہ کورس پہلے سمسٹر دے کورس، "نظری تنقید تے تنقیدی دبستان" کوڈ نمبر 6106 دا تسلسل اے جیس وچ تنقیدی نظریات تے تنقیدی اصولاں دا مطالعہ کیتا گیا سی۔ اوس کورس وچ پڑھے گئے نظریات دی روشنی وچ پڑھیار پنجابی دے وڈے تے مشہور نقاداں دیاں لکھتاں دا مطالعہ کرن گے۔ ایس کورس وچ نجم حسین سید، شریف کنجاہی، حسین شاہد تے ڈاکٹر اسلم رانا جیہے نامی سوجھواناں دیاں لکھتاں دا ویروا کیتا جائے گا۔ پڑھیار نظریاتی تنقید دے اصولاں تے تنقیدی دبستاناں دے حوالے نال ایہناں لکھتاں بارے گوہ کرن گے۔ ایس کورس وچ شامل شریف کنجاہی، نجم حسین سید تے حسین شاہد جیہے وڈے پنجابی نقاداں دیاں لکھتاں دے بہرویں مطالعے توں بعد پڑھیار تنقید دیاں نظری بحثاں توں آگے ودھ کے اوہناں دے اطلاق بارے جانکاری حاصل ہووے گی۔ ایہناں نقاداں کول نظریاتی حوالے نال لکھتاں دی بہرمار اے پڑھیار ایہہ جان سکے کہ اکو گل یاں لکھت نوں نفسیاتی نقاد کیویں ویکھد اے؟ مارکسی نقاد کیویں ویکھدا اے تے عمرانی نقاد اوسے لکھت بارے کیہ وچار رکھدا اے۔

Contents

مندرجات

- 1- "جہاتیاں" وچ نفسیاتی، عمرانی تے مارکسی تنقید دے نمونے
- 2- "جہاتیاں" دا موضوعاتی مطالعہ
- 3- "جہاتیاں" دی تنقیدی ادب وچ تھان
- 4- حسین شاہد دا تنقیدی اسلوب
- 5- "پورن" دے حوالے نال پنجابی لکھاریاں دیاں ذمہ داریاں
- 6- "سیدھاں" دا موضوعاتی مطالعہ
- 7- نجم حسین سید موجب پنجابی ادب وچ ہمیشہ رہن والے رجحان
- 8- نجم حسین سید دی نظر وچ میان محمد بخش بطور پارکھ
- 9- ڈاکٹر اسلم رانا دا تنقیدی اسلوب
- 10- "رنگ سنگ" دا موضوعاتی مطالعہ

Recommended Texts

مصادر

- 1- نجم حسین سید (1973ء)، سیدھاں، لاہور: مجلس شاہ حسین
- 2- حسین شاہد (1991ء)، پورن، لاہور: عزیز بک ڈپو

Suggested Readings

مجوزہ کتب

- 1- شریف کنجاہی (1994ء)، جہاتیاں، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 2- اسلم رانا (1990ء)، رنگ سنگ، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 3- سعید بھٹا، مرتب (1997ء)، سانجھ سُرَت، لاہور: اے ایچ پبلشرز

غزل دی صنف پنجابی وچ نویں اے پر ایس وچ بہت شاعر اپنے کمال دکھا رہے نیں۔ شاعراں دی زیادہ تعداد پاروں ایس کورس نوں دو حصیاں وچ ونڈیا گیا اے۔ اک حصہ تیجے تے دوجا چوتھے سمسٹر وچ شامل کیتا گیا اے۔ ایس کورس وچ پنجابی غزل دے تن شاعراں، مولا بخش کشتہ، پیر فضل گجراتی تے رؤف شیخ دا کلام شامل اے۔ غزل بھاریں ایران چوں آئی پر اپنے رومانی موضوعاں پاروں پنجاب وچ وی مقبول ہوئی۔ پنجابی وچ سبھ توں پہلے شاہ شمس سبزواری دے غزل لکھن دی دس پیندی اے پنجابی مزاج نال میل کھاون پاروں ایہہ پنجابی وچ دوجیاں صنفیاں جنی ترقی نہ کر سکی پر اجوکے دور وچ جدوں غزل دے شاعراں جدوں حیاتی دے عام موضوعاں نوں وی ایس وچ شامل کیتا اے تاں بن ایہہ پنجابی ادب وچ اپنی تھان بنا رہی اے۔ ایس کورس وچ شامل شاعراں دے اسلوب نوں خاص طور تے موضوع بنایا گیا اے۔ ایہہ کورس پڑھن والے پڑھیار غزل دی رنگا رنگی تے غزل وچ موضوعاتی کھلار دے جانو ہون گے۔ غزل دے کورس نوں وی دو حصیاں وچ ونڈیا گیا اے۔ ایہہ پہلا حصہ اے تے ایس وچ پنجابی غزل دے مڈھلے شاعراں نوں شامل کیتا گیا اے۔ ایس دے مطالعے نال پڑھیار پنجابی غزل دے کلاسیکی دور دی جانکاری حاصل کرن گے۔

مندرجات

Contents

- 1- پنجابی غزل دی ٹور
- 2- مولا بخش کشتہ دیاں غزلاں وچ اپنے زمانے دی ترجمانی
- 3- پیر فضل گجراتی دیاں غزلاں وچ اپنے زمانے دی ترجمانی
- 4- رؤف شیخ دیاں غزلاں وچ اپنے زمانے دی ترجمانی
- 5- مولا بخش کشتہ دا اسلوب
- 6- پیر فضل گجراتی دا اسلوب
- 7- رؤف شیخ دا اسلوب
- 8- پنجابی غزل وچ روایت تے جدت
- 9- مولا بخش کشتہ دیاں پنج چونویاں غزلاں دی تشریح
- 9- پیر فضل گجراتی دیاں پنج چونویاں غزلاں دی تشریح
- 10- رؤف شیخ دیاں پنج چونویاں غزلاں دی تشریح

مصادر

Recommended Texts

- 1- کشتہ، مولا بخش (س ن)، دیوان کشتہ، لاہور: مولا بخش کشتہ اینڈ سنز
- 2- فضل گجراتی، پیر (1965ء)، ڈوبنگے پینڈے، لاہور: پیپلز پبلشنگ ہاؤس

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- رؤف شیخ (1986ء)، بلدا شہر، لاہور: ادارہ پنجاب رنگ
- 2- سرشار، عبدالحمید (2000ء)، غزل تے پنجابی غزل، لاہور: بزم فقیر
- 3- قدر آفاقی (1972ء)، پنج رنگ، لاہور: عزیز بک ڈپو

ایس کورس وچ جدید پنجابی نظم دے چار مہان شاعران شریف کنجاہی، باقی صدیقی، امرتا پریتم تے موہن سنگھ نوں شامل کیتا گیا اے۔ ایہ سبہ پنجابی نظم دے مہاڑ بنھ شاعر نیں۔ مثال دے طور تے شریج کنجاہی ہوران پنجابی ادب وچ جدید نظم دے مہاڑ نوں پکیائی دتی۔ باقی صدیقی نے بہت ہی تھوڑے اکھراں وچ معنیاں تے رمزاں دے دریا وگائے نیں۔ موہن سنگھ ہوران دی شاعری وچ بے مثال روانی اے تے امرتا پریتم ہوریں اجوکے جی دے اندر چلدے گھول تے پوسٹ ماٹرن رویاں نوں انج بیان کیتا اے کہ اوہناں دی تلنا کسے وی بین الاقوامی شاعرناں کیتی جاسکدی اے۔ ایس کورس دے پڑھاؤن دا مقصد پڑھیاراں نوں شاعری وچ پرچلت اجوکے رجحاناں بارے پڑھن دا ذوق پیدا کرنا تے انسانی رویاں اندر نت واپردیاں تبدیلیاں بارے کھوج کرن دی راہ دکھانا اے۔ کورس وچ شامل امرتا پریتم تے موہن راہیں چڑھدے پنجاب دی نمائندگی دے نال نال پڑھیاراں نوں پنجابی نظم دے دو مہان شاعران دی شاعری نوں سمجھن دا موقع ملے گا۔

مندرجات

Contents

- 1- جدید نظم دا ارتقاء
- 2- جدید پنجابی نظم دی اساری (ارتقاء)
- 3- نویں پنجابی نظم دے مہاڑ
- 4- نویں پنجابی نظم وچ اجوکے جی دے اندر دی چتر کاری
- 5- نویں نظم دے شاعران دا اسلوب
- 6- نویں پنجابی نظم وچ فنی تجربے
- 7- نویں پنجابی نظم دے شاعران دی شاعری وچ اپنے عہد دی سیاسی، سماجی، معاشی تے ثقافتی حوالے نال عکاسی۔
- 8- باقی صدیقی دی شاعری وچ پوٹھوہار دے خطے دی عکاسی
- 9- امرتا پریتم دی شاعری وچ عالمگیریت
- 10- موہن سنگھ دی شاعری وچ روانی تے عوامی پن

مصادر

Recommended Texts

- 1- شریف کنجاہی (1986ء)، جگراتے، لاہور: عزیز پبلشرز
- 2- باقی صدیقی (1994ء)، کچے گھڑے، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- امرتا پریتم (2006ء)، کاغذتے کینوس، لاہور: سانجھ پبلی کیشنز لاہور
- 2- موہن سنگھ (1988ء)، ساوے پتر، لاہور: عزیز بک ڈپو لاہور
- 3- سرفراز حسین قاضی (1976ء)، نویں نظم، لاہور: ظفر بک ایجنسی
- 4- سعید بھٹا، مرتب (1997ء)، سانجھ وچار، لاہور: اے۔ ایچ۔ پبلشرز

کسے وی زبان نوں لکھن پڑھن لئی رسم الخط بنیادی اہمیت رکھدا اے۔ اسلام تے عربی فارسی دے اثر بیٹھ مسلمانان نے فارسی رسم الخط نوں اپنایا جد کہ چڑھدے پنجاب دے پنجابیاں نے گورمکھی نوں ذریعہ تعلیم تے تحریر بنایا۔ ایس دا نتیجہ ایہہ ہویا کہ چڑھدے پنجاب وچ ہوون والے بہت زیادہ عملی تے تحقیقی کم تک ساڈے ول دے پنجاب دی پہنچ ای نہیں، جے کوئی کتاب یا تحریر لیہ وی جاوے تاں رسم الخط دی وجہ توں پڑھن دا مسئلہ ہوندا اے۔ ایہہ گل خاص طور تے پنجابی تحقیق دے پڑھیاران لئی بہت وڈا مسئلہ اے کہ رسم الخط نہ پڑھ سکن دی وجہ توں اوہ بہت وڈے علمی تے ادبی خزانے توں فائدہ حاصل نہیں کر سکدے۔ بولن دی حد نائیں تاں دوہاں پنجابیاں وچ سانجھ بے پر لکھن پڑھن وچ بہت وڈا پاڑ ہے۔ پنجابی زبان وادب دے حوالے نال چڑھدے پنجاب تے مغربی دیساں وچ وسدے سکھ سوجھوانان ولوں بہت کم کیتا گیا اے۔ لگ بھگ ایہہ سارے دا سارا کم گورمکھی رسم الخط وچ ای چھپیا اے۔ ایہہ کورس پڑھن والے پڑھیار پنجابی علم و ادب دے ایس خزانے توں فائدہ چکن دے قابل ہو سکن گے۔

مندرجات

Contents

- 1- شاہ مکھی پٹی (حروف تہجی) گورمکھی وچ
- 2- گورمکھی پٹی
- 3- وینجن تے سور
- 4- گورمکھی توں شاہ مکھی وچ عبارتوں لکھو ان دی مشق
- 5- شاہ مکھی تے گورمکھی لپی وچ وکھریواں
- 6- زبان دی ابتداء بارے نظریات
- 7- علم لسانیات دی تاریخ
- 8- زبان وچ تبدیلی دے عمل دی وجہ
- 9- پنجابی زبان دے لہجے۔

مصادر

Recommended Texts

- 1- سینا رام باہری، ڈاکٹر (1998ء)، گورمکھی پڑھائی لکھائی، لاہور: ملک بک ڈپو
- 3- محمد آصف خاں (1996ء)، پنجابی بولی دا پچھو کڑ، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- شہباز ملک (1996ء)، پنجابی لسانیات، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 2- عین الحق فرید کوٹی (1972ء)، اردو زبان کی قدیم تاریخ، لاہور: ارسلان پبلی کیشنز
- 3- خلیل صدیقی (1977ء)، زبان کا ارتقاء، کوئٹہ: قلات پبلشرز
- 4- سعید بھٹا، مرتب (1997ء)، سانجھ سرت، لاہور: اے۔ ایچ پبلشرز

ساری دنیا دے ادب وچ جذبیان دی سانجھ ملدی اے یعنی انسان بھاویں جس مرضی رنگ، نسل، مذہب، عقیدے یاں تھان دا ہووے اوہدیاں بنیادی جبلتان اکو جیہیای بوندیاں نیں جس دے نتیجے وچ ساری دنیا وچ رچیا جان والا ادب وی بنیادی موضوعان دے حوالے نال سانجھ رکھدا اے۔ ایہو ادب دا بنیادی مقصد وی اے کہ انساناں وچکار سانجھاں لبھیان جان، کیوں جے سانجھاں نال ای چنگے معاشرے دا قیام ممکن اے۔ ایس کورس وچ ادے دے عالمی شہرت یافتہ لکھاریاں دیاں لکھتاں تے حیاتیان دا تعارفی مطالعہ کیتا جائے گا۔ ایس کورس دے لکھاریاں وچ نوبل انعام یافتہ لکھاری وی شامل نیں جیہناں بارے جانکاری حاصل کرکے پڑھیار ایس قابل ہوسکن گے کہ عالمی سطح تے رچے گئے ادب تے دیسی زبانان وچ رچے گئے ادب دا ٹکراواں تول کر سکن یا پھیر دیسی زبانان دے ادب وچوں نت نویں معنے اگھاڑ سکن۔ ایس کورس دے پڑھیار دیسی لکھتاں نوں عالمی موضوعان تے ادبی مہاڑاں دے پچھوگڑ وچ ویکھن دے قابل ہو سکن گے۔

مندرجات

Contents

- 1- گیریئل گارشیا مارکیز دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 2- "اک پہلاں توں دس دتی گئی موت دا روزنامچہ" دا تنقیدی مطالعہ
- 3- برمن بیسے دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 4- "سدھارتھ" دا تنقیدی مطالعہ
- 5- ہومر دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 6- "جہاں گرد کی واپسی" دا تنقیدی مطالعہ
- 7- شیکسپیئر دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 8- مولانا روم دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 9- موپسان دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 10- "محبت کا ایک دور اور دوسری کہانیاں" دا تعارفی مطالعہ
- 11- فیودور دستوفسکی دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان

مصادر

Recommended Texts

- 1- مارکیز، گیریئل گارشیا (1995ء)، اک پہلاں دس دتی گئی موت دا روزنامچہ، مترجم شفقت تنویر مرزا، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- ہومر (2006ء)، جہاں گرد کی واپسی، مترجم محمد سلیم الرحمن، لاہور: نگارشات

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- شیکسپیئر (1976ء)، بیلٹ، مترجم فراق گورکھ پوری، نئی دلی، ساہتیہ اکادمی
- 2- موپسان (2014ء)، محبت کا ایک دور اور دوسری کہانیاں، مترجم لیاقت رضا جعفری، سرگودھا: شعبہ اردو یونیورسٹی آف سرگودھا
- 3- منیر گجر، مترجم (2006ء)، انسانیکلو پیڈیا آف انڈین لٹریچر وچوں پنجابی حصے دا ترجمہ، لاہور: سانجھ پبلی کیشنز

The course introduces students to information and communication technologies and their current applications in their respective areas. Objectives include basic understanding of computer software, hardware, and associated technologies. They can make use of technology to get maximum benefit related to their study domain. Students can learn how the Information and Communications systems can improve their work ability and productivity. How Internet technologies, E-Commerce applications and Mobile Computing can influence the businesses and workplace. At the end of semester students will get basic understanding of Computer Systems, Storage Devices, Operating systems, E-commerce, Data Networks, Databases, and associated technologies. They will also learn Microsoft Office tools that includes Word, Power Point, Excel. They will also learn Open office being used on other operating systems and platforms. Specific software's related to specialization areas are also part of course.. Course will also cover Computer Ethics and related Social media norms and cyber laws.

Contents

1. Introduction, Overview and its types.
2. Hardware: Computer Systems & Components, Storage Devices and Cloud Computing.
3. Software: Operating Systems, Programming and Application Software,
4. Introduction to Programming Language
5. Databases and Information Systems Networks
6. The Hierarchy of Data and Maintaining Data,
7. File Processing Versus Database Management Systems
8. Data Communication and Networks.
9. Physical Transmission Media & Wireless Transmission Media
10. Applications of smart phone and usage
11. The Internet, Browsers and Search Engines.
12. Websites Concepts, Mobile Computing and their applications.
13. Collaborative Computing and Social Networking
14. E-Commerce & Applications.
15. IT Security and other issues
16. Cyber Laws and Ethics of using Social media
17. Use of Microsoft Office tools (Word, Power Point, Excel), mobile apps or other similar tools depending on the operating system.
18. Other IT tools/software specific to field of study of the students if any

Recommended Texts

1. Vermaat, M. E. (2018). *Discovering computers: digital technology, data and devices*. Boston: Course Technology Press.
2. Schneider, G. M., & Gersting, J. (2018). *Invitation to computer science*. Boston: Cengage Learning.

Suggested Readings

1. Timothy J. O'Leary & Linda I. (2017). *Computing essentials*, (26th ed.). San Francisco: McGraw Hill Higher Education.

ایہہ اختیاری کورس اے تے چوتھے سمسٹر وچ تحقیقی مقالہ نہ لکھن والے پڑھیار ایہہ کورس چن سکدے نیں۔ ایس کورس وچ سرگودھا تے آل دوالے دے ضلعیاں نال تعلق رکھن والے شاعراں دی حیاتی تے شاعری بارے جانکاری شامل اے۔ ادب دے کھیتر وچ بہت سارے اجیبے لکھاری تے شاعر ہوندے نیں جیہڑے قومی یا عالمی سطح تے متعارف نہیں ہوندے پر مقامی سطح تے اوہناں دی مضبوط پچھان ہندی اے۔ ایس کورس وچ سرگودھا، جھنگ، چنیوٹ، منڈی بہاوالدین، چکوال، میانوالی تے بھکر ضلعیاں نال سانگا رکھن والے شاعراں وچوں چونیویں شاعراں نوں شامل کیتا گیا اے۔ مقامی لکھاریاں وچوں اکثر دیاں لکھتاں چھاپے نہیں چڑھیاں ہوندیاں۔ ایس کورس نوں پڑھن والے پڑھیار مقامی پدھر تے لکھے گئے ادب نال واقفی حاصل کرن گے جیہڑی آگے چل کے اوہناں نوں عملی تحقیق ول پریرے گی۔ ایہہ شاعر خاص طور تے چوتھے سمسٹر وچ تحقیقی مقالہ لکھ والے پڑھیاراں دی کھوج لئی مواد دی کھیپ دا کم دین گے۔

مندرجات

Contents

- 1- ہمی شاہ دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 2- مولوی اظہر دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 3- مولوی دلپذیر دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 4- زاہد نواز دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 5- حنیف باوا دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 6- فاروق لودھی دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 7- سلیم احسن دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 8- فاروق روکھڑی دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 9- دائم اقبال دائم دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 10- شاہ مراد دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان
- 11- ظفر شاہ دا تعارف تے لکھتاں دی جان پچھان

مصادر

Recommended Texts

- 1- ہمی شاہ (سرگودھا) 2- مولوی دلپذیر (بھیرہ)
- 3- زاہد نواز (چنیوٹ) 4- حنیف باوا (جھنگ)
- 5- فاروق لودھی (خوشاب) 6- سلیم احسن (میانوالی)
- 7- فاروق روکھڑی (میانوالی) 8- دائم اقبال دائم (منڈی بہاوالدین)
- 9- شاہ مراد (چکوال) 10- ظفر شاہ (بھکر)
- 11- مولوی اظہر (بھیرہ)

نوٹ: پڑھاون والا استاد ایہناں شاعراں دی حیاتی تے لکھتاں بارے مواد اکٹھا کر کے پڑھیاراں نال سانجھا کرے گا۔

ایہہ اختیاری کورس اے تے چوتھے سمسٹر وچ تحقیقی مقالہ نہ لکھن والے پڑھیار ایہہ کورس چُن سکدے نیں۔ ایس کورس دے پڑھیار پاکستان دے دوجے صوبیاں دے ادب بارے جانکاری حاصل کرن گے۔ ایس کورس وچ سندھی، بلوچی تے پشتو ادب دی چون شامل اے۔ ایس کورس نوں چُنن والے پڑھیار ایہناں زبانان دے ادب بارے بنیادی معلومات دے نال نال ایہناں زبانان دے ادب وچ پیدا ہون والے وڈے وڈے ناواں دے کلام بارے لکھے گئے مضمون تے مقالے پڑھ کے اوتھوں دے ادبی رجحاناں دی واقفی حاصل کرن گے جس نال بین الصوبائی ہم آہنگی ورگے قومی مقصد حاصل کرنے سوکھے ہون گے۔ ایہناں زبانان دے ادب دا مطالعہ پڑھیاراں نوں دوجیاں زبانان دے ادب دا پنجابی ادب نال ٹکراواں تول کرن دے قابل بنائے گا۔ ایس کورس وچ پڑھیار سندھی دے وڈے شاعر شاہ عبداللطیف بھٹائی، شیخ ایاز، بلوچی زبان دے مہان شاعر مست توکلی تے جام درک تے پشتو دے عظیم شاعر خوشحال خان خٹک تے رحمان بابا دے کلام بارے جانکاری حاصل کرن گے۔

Contents

مندرجات

- 1- سندھی ادب دا تعارفی مطالعہ
- 2- شاہ عبداللطیف بھٹائی دی حیاتی بارے مڈھلی جانکاری
- 3- شاہ عبداللطیف دی شاعری وچ عشق دا تصور
- 4- شیخ ایاز دی حیاتی بارے مڈھلی جانکاری
- 5- شیخ ایاز دی شاعری وچ مقامی رنگ
- 6- بلوچی ادب دا تعارفی مطالعہ
- 7- مست توکلی دی شاعری وچ اہم موضوعات
- 8- جام درک دی شاعری وچ اہم موضوعات
- 9- پشتو ادب دا تعارفی مطالعہ
- 10- خوشحال خان خٹک دی شاعری وچ شاہین دا تصور
- 11- رحمان بابا دی شاعری وچ پشتو وسیب دی عکاسی

Recommended Texts

مصادر

- 1- محمد آصف خاں (1991ء)، سندھی ادب، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- رضا ہمدانی (1986ء)، پشتو ادب، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

Suggested Readings

مجوزہ کتب

- 1- عبدالرزاق صابر، ڈاکٹر (1996ء)، بلوچی ادب، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- حنیف خلیل (2009ء)، مختصر تاریخ زبان و ادب پشتو، اسلام آباد: مقتدرہ قومی زبان
- 3- شاہ محمد مری، ڈاکٹر (2009ء)، مختصر تاریخ زبان و ادب بلوچی، اسلام آباد: مقتدرہ قومی زبان
- 4- حیدر سندھی (1999ء)، سندھی زبان و ادب کی تاریخ، اسلام آباد: مقتدرہ قومی زبان

ایہہ اختیاری کورس اے تے چوتھے سمسٹر وچ تحقیقی مقالہ رکھن لئی ایہہ پڑھنا لازمی اے۔ ایہہ 02 Credit Hours دا نان کریڈٹ کورس اے۔ ایہہ کورس پڑھن والے پڑھیاراں دے کریڈٹ آورز چوتھے سمسٹر وچ PUNJ-6128 نال پورے ہون گے جیہڑا چہے کریڈٹ آورز دے تحقیقی مقالے تے مشتمل اے۔ ایس کورس وچ پڑھیاراں نوں تحقیق دے فن بارے جانکاری دتی جائے گی جیہڑی مقالہ لکھن سمے اوبناں لئی لایہ وند بوئے گی۔ لائبریری وچوں کتاب بھالنا اک عام پڑھیار لئی چنگا بھلا اوکھا کم اے۔ ایس کورس وچ لائبریری دے عالمی اصولاں موجب مضموناں نوں الاٹ کیتے گئے کوڈز دے حوالے نال خصوصی جانکاری شامل اے۔ ایس دی مدد نال تحقیق کرن والے پڑھیار لوڑیندیاں کتاباں آسانی نال لبھ سکن گے۔ ایس کورس وچ شعری تے نثری کھوج دیاں لوڑاں نوں وی نتار کے بیان کیتا جائے گا جیس نال تحقیقی سفر سوکھا بوئے گا تے پڑھیاراں نوں متن دی سودھ کاری دے اصول سمجھن وچ آسانی ہووے گی۔ حوالہ نگاری دا فن کھوج دی راہ وچ بہت اہمیت رکھدا اے تے ایس نال نویں کھوج دیاں راہواں وی کھلدیاں نیں۔

مندرجات

Contents

- 1- کھوج دا بنیادی تصور
- 2- کھوج دی اہمیت تے لوڑ
- 3- محقق دیاں خوبیاں
- 4- کھوج دے وکھو وکھ ڈھنگ
- 5- نثری کھوج دیاں لوڑاں
- 6- شعری کھوج دیاں لوڑاں
- 7- متن دی سودھ کاری دے اصول
- 8- مسودے توں مقالے تیکر دا سفر
- 9- پنجابی ادبی کھوج دے رستے دیاں اوکڑاں
- 10- حوالہ نگاری تے جدید ڈھنگ
- 11- لائبریری وچ کتاب دے کال نمبر دی جانکاری

مصادر

Recommended Texts

- 1- گیان چند، ڈاکٹر (2007ء)، تحقیق کا فن، اسلام آباد: مقتدرہ قومی زبان
- 2- خلیق انجم (2006ء)، متنی تنقید، نیو دہلی: انجمن ترقی اردو (بند)

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- عبدالرزاق قریشی (2014ء)، مبادیاتِ تحقیق، ممبئی: انجمن اسلام اردو ریسرچ انسٹی ٹیوٹ
- 2- عبدالقادر، قاضی، ڈاکٹر (1992ء)، تصنیق و تحقیق کے اصول، اسلام آباد: مقتدرہ قومی زبان

In recent years, community engagement has become a central dimension of governance as well as policy development and service delivery. However, efforts to directly involve citizens in policy processes have been bedeviled by crude understandings of the issues involved, and by poor selection of techniques for engaging citizens. This course will provide a critical interrogation of the central conceptual issues as well as an examination of how to design a program of effective community engagement. This course begins by asking: Why involve citizens in planning and policymaking? This leads to an examination of the politics of planning, conceptualizations of "community" and, to the tension between local and professional knowledge in policy making. This course will also analyze different types of citizen engagement and examine how to design a program of public participation for policy making. Approaches to evaluating community engagement programs will also be a component of the course.

Contents

1. Introduction to Citizenship Education and Community Engagement: Orientation
2. Introduction to Active Citizenship: Overview of the ideas, Concepts, Philosophy and Skills
3. Identity, Culture and Social Harmony: Concepts and Development of Identity
4. Components of Culture and Social Harmony, Cultural & Religious Diversity
5. Multi-cultural society and inter-cultural dialogue: bridging the differences, promoting harmony
6. Significance of diversity and its impact, Importance and domains of inter-cultural harmony
7. Active Citizen: Locally active, Globally connected
8. Importance of active citizenship at national and global level
9. Understanding community, Identification of resources (human, natural and others)
10. Human rights, Constitutionalism & citizens' responsibilities: Introduction to human rights
11. Universalism vs relativism, Human rights in constitution of Pakistan
12. Public duties and responsibilities
13. Social Issues in Pakistan: Introduction to the concept of social problem, Causes and solutions
14. Social Issues in Pakistan (Poverty, Equal & Equitable access of resources, unemployment)
15. Social Issues in Pakistan (Agricultural problems, terrorism & militancy, governance issues)
16. Social action and project: Introduction and planning of social action project
17. Identification of problem, Ethical considerations related to project
18. Assessment of existing resources

Recommended Texts

1. Kennedy, J. K., & Brunold, A. (2016). *Regional context and citizenship education in Asia and Europe*. New York: Routledge Falmer.
2. Macionis, J. J., & Gerber, M. L. (2010). *Sociology*. New York: Pearson Education.

Suggested Readings

1. British Council. (2017). *Active citizen's social action projects guide*. Scotland: British Council.
2. Larsen, K. A., Sewpaul, V., & Hole, G. O. (Eds.). (2013). *Participation in community work: International perspectives*. New York: Routledge.

ایہہ کورس تیجے سمسٹر دے کورس نمبر 6113 دا تسلسل اے۔ شاعراں دی زیادہ تعداد پاروں ایس نوں دو حصیاں وچ ونٹیا گیا اے۔ ایس کورس وچ پنجابی غزل دے تن شاعراں، ریاض احمد شاد، اکرام مجید تے آصف راز دا کلام شامل اے۔ غزل بھاریں ایران چون آئی پر اپنے رومانی موضوعاں پاروں پنجاب وچ وی مقبول ہوئی۔ پنجابی وچ سبھ توں پہلے شاہ شمس سبزواری دے غزل لکھن دی دس پیندی اے پنجابی مزاج نال میل کھاون پاروں ایہہ پنجابی وچ دوجیاں صنفان جنی ترقی نہ کر سکی پر اجوکے دور وچ جدوں غزل دے شاعراں جدوں حیاتی دے عام موضوعاں نوں وی ایس وچ شامل کیتا اے تاں ہن ایہہ پنجابی ادب وچ اپنی تھان بنا رہی اے پنجابی ادب وچ عام طور تے ایہہ وچار پایا جاندا اے کہ غزل اوپری صنف اے تے ایس وچ مہارت شاید پنجابی شاعراں دے وس وچ نہیں۔ ایہہ کورس پڑھن توں بعد پڑھیار ایس نظریے نوں دلیلاں نال رد کرن جوگے ہون گے۔ ایس کورس وچ شامل اکرام مجید ہوراں نوں فنی تجربیاں پاروں ای اپنی کتاب دا ناں "نوویں زمیناں" رکھیا اے۔ ریاض احمد شاد ہوراں وی اجوکے جی دے اندر دی گل کیتی اے۔

مندرجات

Contents

- 1- غزل دی جانکاری
- 2- ریاض احمد شاد دی حیاتی
- 3- ریاض شاد دیاں غزلاں وچ اپنے زمانے دی ترجمانی
- 4- ریاض احمد شاد دی غزل گوئی دا فنی تے فکری جائزہ
- 5- ریاض احمد شاد دی غزل وچ جدت
- 6- اکرام مجید دی حیاتی بارے جانکاری
- 7- اکرام مجید دیاں غزلاں وچ اپنے زمانے دی ترجمانی
- 8- اکرام مجید دی غزل گوئی دا فنی تے فکری جائزہ
- 9- اکرام مجید دی غزل گوئی وچ جدت
- 10- آصف راز دی حیاتی بارے جانکاری
- 11- آصف راز دیاں غزلاں وچ اپنے زمانے دی ترجمانی
- 12- آصف راز دی غزل گوئی دا فنی تے فکری جائزہ

مصادر

Recommended Texts

- 1- اکرام مجید، (1988ء)، نویاں زمیناں، فیصل آباد: قرطاس پبلشرز
- 2- شاد، ریاض احمد، (20210ء)، کھلارا، لاہور: سانجھ پبلی کیشنز

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- اسلم رانا، (1989ء)، سرمد سوچاں، لاہور: عزیز پبلشرز، لاہور
- 2- سعید بھٹا، (1997ء)، سانجھ وچار، لاہور: اے۔ ایچ پبلشرز
- 3- آصف راز، (1999ء)، تلیاں بیٹھ انگارے، لاہور: انسٹی ٹیوٹ آف پنجابی لینگویج اینڈ کلچر

ایہہ کورس تیجے سمسٹر دے کورس نمبر 6114 "نویں پنجابی نظم" دا دوجا حصہ اے۔ شاعران دی گنتی زیادہ ہون پاروں ایس نوں دو حصیاں وچ ونڈیا گیا اے۔ ایس کورس وچ جدید پنجابی نظم دے چار مہان شاعران منیر نیازی، شو کمار بٹالوی، نجم حسین سید تے احمد راہی نوں شامل کیتا گیا اے۔ ایہہ سبھ پنجابی نظم دے مہاڑ بنھ شاعر نیں۔ مثال دے طور تے شو کمار بٹالوی دی ٹلنا دنیا دے کسے وی چوٹی دے رومانی شاعر نال کیتی جا سکدی اے۔ منیر نیازی نے بہت ہی تھوڑے اکھراں وچ معنیاں تے رمزاں دے دریا وگائے نیں۔ احمد راہی ہوراں دی شاعری وچ بے مثال روانی اے تے نجم حسین سید ہوریں اجوکے جی دے اندر چلدے گھول تے پوسٹ ماڈرن رویاں دے شاعر نیں۔ ایس کورس دے پڑھاؤن دا مقصد پڑھیاراں نوں شاعری وچ پرچلت اجوکے رجحاناں بارے پڑھن دا ذوق پیدا کرنا تے انسانی رویاں اندر نت واپردیاں تبدیلیاں بارے کھوج کرن دی راہ دکھانا اے۔

مندرجات

Contents

- 1- نویں پنجابی نظم وچ فنی تجربے
- 2- نویں پنجابی نظم دے شاعران دا اسلوب
- 3- نویں پنجابی نظم وچ اپنے عہد دی سیاسی حالت دی عکاسی
- 4- نویں پنجابی نظم وچ اپنے عہد دی سماجی حالت دی عکاسی
- 5- نویں پنجابی نظم وچ اپنے عہد دی معاشی حالت دی عکاسی
- 6- نویں پنجابی نظم وچ اپنے عہد دی ثقافت دی عکاسی

نوٹ: ایس کورس وچ شامل ہر شاعر دیاں پنج چونویاں نظماں پڑھائیاں جاوون گیاں۔ نظماں دی چون پڑھاؤن والا کرے گا۔ متن دی تشریح دا اک سوال لازمی ہووے گا۔

مصادر

Recommended Texts

- 1- احمد راہی، (2007ء)، ترنجن، لاہور: الحمد پبلی کیشنز
- 2- منیر نیازی، (1986ء)، سفر دی رات، لاہور: مکتبہ میری لائبریری

Suggested Readings

مجوزہ کتب

- 1- نجم حسین سید، (2007ء)، عام دنناں دے ناں، لاہور: سچیت کتاب گھر
- 2- شو کمار بٹالوی، (1995ء)، کلیات شو کمار بٹالوی، لاہور: فکشن ہاؤس
- 3- سرفراز قاضی، (1976ء)، نویں نظم، لاہور: ظفر بک ایجنسی
- 4- اسلم رانا، (1978ء)، رنگ سنگ، لاہور: نیلی بار اکیڈمی

لوک ادب کسے وی دھرتی دا سچا نمائندہ ہوندا اے۔ ایسے توں ای کسے قوم دا نک نقشہ متھیا جاندا اے۔ پنجابی ادب ایس معاملے وچ بہت بھرواں اے۔ پنجاب دیاں زیادہ مشہور لوک کہانیاں وچ پیر رانجھا، سسی پنوں، سوہنی مہینوال تے سیف الملوک شامل نیں۔ ایہناں قصیاں نوں تاں وڈے شاعر نصیب ہو گئے تے ایہہ باقاعدہ لکھیجن توں بعد کسے نا کسے شاعر دے ناویں لگ گئے پر پنجاب دے پنڈاں تھواں وچ الہڑ مٹیاراں، چھیڑواں تے کھیتاں وچ کم کردے واہی واناں ہتھوں ہوند وچ آون والا ادب وی نال نال چلدا رہیا۔ ایس کورس وچ پنجابی ادب دیاں ایہناں صنفناں دا مطالعہ کیتا جائے گا۔ لوک ادب دیاں مشہور صنفناں وچ لوری، بولی، ماہیا، ٹپا، گدھا، ککلی، تھال، جُگنی، دوہڑا تے ویاہ دی گاؤں شامل نیں۔ ایہناں گیتاں وچوں ساتوں اپنی دھرتی دے ریت رواج، لوک سیانف تے اپنے وڈکیاں دے رجھیویاں بارے جانکاری ملدی اے۔

مندرجات

Contents

- 1- لوک گیت کیہ ہوندے نیں
- 2- لوک گیتاں دا تاریخی، فکری تے فنی ویروا
- 3- لوک گیتاں وچ انسانی رشتیاں دے گوڑھے رنگ
- 4- پنجابی لوک گیت، اک تاریخی شیشہ (سیاسی، سماجی، معاشی، تاریخی تے مذہبی حوالے نال مطالعہ)
- 5- لوک گیتاں وچ گہنیاں دا ذکر
- 6- لوک گیتاں وچ واہی بیجی
- 7- لوک گیتاں وچ پاس رس
- 8- لوک گیتاں وچ مذہبی برداشت
- 9- سرانیکی لوک گیتاں دا لسانی جائزہ
- 10- پوٹھوہاری لوک گیتاں وچ سمکالی تاریخ
- 11- لوک صنف ڈھولا دا خصوصی مطالعہ

مصادر

Recommended Texts

- 1- مقصود ناصر چودھری، مرتب (1995ء)، پنجاب دے لوک گیت، لاہور: تاج بک ڈپو
- 2- کرم حیدری، مرتب (1971ء)، پوٹھوہاری لوک گیت، لاہور: آئینہ

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- اعجاز، اے۔ ڈی، مرتب (1982ء)، چانجے چھتے، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- ڈار، سیف الرحمان، مرتب (1989ء)، رکھ تاں ہرے بھرے، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 3- شارب انصاری، پروفیسر، مرتب (1984ء)، کنیں بُندے، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 4- شارب انصاری، پروفیسر، مرتب (1985ء)، بار دے ڈھولے، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

واراں دی صنف پنجابی ادب دی نویکلی پچھان اے۔ پنجابی ادب نوں ایہہ مان حاصل اے کہ ایس وچ کسے بادشاہ دا قصیدہ لبھیاں وی نہیں لبھدا جد کہ سورمیاں تے درویشاں نوں ہمیشہ وڈیاپا گیا اے۔ پنجاب صدیاں توں ای دھاڑویاں دیاں ہلبیاں دا شکار رہیا اے۔ ایہناں دھاڑویاں دا مقابلہ کرن لئی جد کوئی سورما میدان وچ نتردا تاں اوہدی جدی میراٹی اوہدی بہادری دے سوبلے گاونڈے۔ ایہناں رزمیاں گیتاں نوں پنجابی وچ وار آکھیا جاندا اے۔ ایس کورس وچ "نادر شاہ دی وار" وی شامل اے جس وچ نادر شاہ درانی دے ہندوستان اُتے حملے دا پورا احوال درج اے۔ وار اں وچ سمکالی تاریخ سچے تے سچے رنگ وچ دکھالی دیندی اے کیوں جے ایہناں دے لکھن والے درباری مورخ نہیں ہوندے سگوں عوام اندر وسدے عام جی ہوندے نیں جیہناں دا سچ جھوٹ سبھ دے سامنے ہوندا اے۔ واراں نوں پڑھن دا مطلب سمکالی تاریخ دا لوک درشن اے۔ ایس کورس نال پڑھیاراں وچ اپنی دھرتی تے ریت تے مان دے جذبے پیدا ہون گے تے نالے اوہ ویکھ سکن گے جو پنجابی وچ رزمیہ ادب دے کئے ودھیا نمونے ملدے نیں۔

مندرجات

Contents

- 1- وار دی ریت، پنجابی شاعری وچ وار دا مقام
- 2- "نادر شاہ دی وار" دا تاریخی پس منظر
- 3- "نادر شاہ دی وار" دی علمی و ادبی حیثیت
- 4- کل تے نادر بارے بحث
- 5- نجابت دی کردار نگاری (محمد شاہ، نادر شاہ، نظام الملک، خان دوراں)
- 6- "چٹھیاں دی وار" دا تاریخی پس منظر
- 7- "چٹھیاں دی وار" دا فنی تے فکری جائزہ
- 8- "چٹھیاں دی وار" دے دومرکزی کردار، میہاں سنگھ تے غلام محمد
- 9- واقعاتی حوالے نال حافظ برخوردار دے جنگ نامے دا فنی تجزیہ
- 10- حافظ برخوردار دا اسلوب

مصادر

Recommended Texts

- 1- نجابت (1989ء)، نادر شاہ دی وار، مرتبہ نواب سیال، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- پیر محمد (1969ء)، چٹھیاں دی وار، مرتبہ فقیر محمد فقیر، ڈاکٹر، لاہور: پنجابی ادبی اکیڈمی

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- برخوردار رانجھا، حافظ (1995ء)، جنگ نامہ امام حسین، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- سعید بھٹا، مرتب (1997ء)، سانجھ وچار، لاہور: اے۔ایچ پبلشرز
- 3- منیر گجر، مترجم (2006ء)، انسائیکلو پیڈیا آف انڈین لٹریچر وچوں پنجابی حصے دا ترجمہ، لاہور: سانجھ پبلی کیشنز
- 4- قریشی، عبدالغفور (1987ء)، پنجابی ادب دی کہانی، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ

ایہہ اختیاری کورس اے تے تحقیقی مقالہ نہ رکھن والے پڑھیار ایہدی چون کر سگدے نیں۔ موجودہ دور نوں میڈیا دا دور وی اکھیا جاندا اے۔ کسے وی ترقی یافتہ ملک دی ترقی وچ میڈیا دا بہت اہم کردار ہوندا اے۔ ایس کورس وچ پڑھیاراں نوں صحافت بارے مڈھلی جانکری دتی جائے گی جس وچ صحافت دی تاریخ تے پنجابی صحافت ول اچھا دھیان دتا جائے گا۔ موجودہ دور وچ میڈیا دی بنائی ہوئی راء نال ہی ملکاں دیاں تقدیراں دے فیصلے ہوندے نیں۔ ایس کورس دے پڑھیار ایہہ جان سکن گے کہ کس طرح کسے خبر نوں عوامی رنگ دے کے اہمیت دیوائی جاندی اے۔ ایس کورس وچ خصوصی طور تے پنجابی وچ چھپن والے رسالیاں تے اخباراں نوں شامل کیتا گیا اے۔ ایہناں وچ پنجابی دربار، پنجم، تمابی پنجابی، لہراں، لکھاری، پنچ دریا، ترنجن، سرائیکی ادب، سنیہا، پڑچول تے سنگت ورگے اہم رسالے شامل نیں جیہناں راہیں پنجابی ادب وچ نویں مہاڑاں دا راہ کھلیا۔

Contents

مندرجات

- 1- صحافت دی تاریخ تے ارتقاء
- 2- پنجابی صحافت دا ارتقاء
- 3- صحافتی قدران
- 4- صحافتی تے ادبی زبان دا فرق
- 5- خبر تے اوہدے ذریعے
- 6- کالم نگاری
- 7- فیچر تے اداریہ
- 8- پنجابی اخبار
- 9- پنجابی رسالے
- 10- (پنجابی دربار، پنجم، تمابی پنجابی، لہراں، لکھاری، پنچ دریا، ترنجن، سرائیکی ادب، سنیہا، پڑچول، سنگت، مان بولی)
- 9- ریڈیو تے نشر ہون والے پنجابی پروگرام
- 10- ٹیلی ویژن دے پنجابی پروگرام

Recommended Texts

مصادر

- 1- عبدالسلام خورشید (2008ء)، فن صحافت لاہور: مکتبہ کارواں
- 2- عبدالقیوم قریشی (1998ء)، پنجابی صحافت، مرتبہ فقیر محمد فقیر، ڈاکٹر، لاہور: پنجابی ادبی اکیڈمی

Suggested Readings

مجوزہ کتب

- 1- مسکین علی حجازی، ذاکر (1986ء)، اداریہ نویسی، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 2- وزیر آغا، ڈاکٹر (1990ء)، انشائیہ کے خدو خال، لاہور: مکتبہ فکر و خیال
- 3- منیر گجر، مترجم (2006ء)، انسائیکلو پیڈیا آف انڈین لٹریچر وچوں پنجابی حصے دا ترجمہ، لاہور: سانجھ پبلی کیشنز

قومی جذبے سے اوبناں تے مان کسے وی قوم دی شان ہوندی اے۔ پنجابی ادب دی جھولی ایس پکھوں بھری ہوئی اے کہ ایس وچ دیس پیار دے جذبے بھرپور ملدے نیں۔ ساڈے کول لکھیا جان والا قومی ادب بابلا تاں ہندوستان تے پاکستان وچکار لڑیاں گنیاں دو جنگاں سمے رچیا گیا۔ خاص طور تے 1965ء دی جنگ وچ تاں جوش جذبے دے اظہار وچ قومی سطح دے ادیبیاں دے نال نال پنجابی ادیبیاں وی چنگا چوکھا حصہ رلایا۔ زمانی حوالے نال ایس کورس نوں تن حصیاں وچ ونڈیا گیا اے، 1929ء تیکر دی قومی شاعری، 1930ء توں 1940ء دی قومی شاعری تے 1940ء توں بعد دی قومی شاعری۔ ایس کورس دے پڑھن نال پڑھیار سمکالی تاریخ دے وی جانو ہون گے۔ ایس وچ 1965ء تے 1971ء دیاں پاک ہند جنگاں بارے اچھا مطالعہ کیتا جائے گا جس نال پڑھیاراں نوں اپنی قومی تاریخ بارے جانن وچ مدد ملے گی۔ ایہناں جنگاں وچ پنجابی شاعراں دی ادبی سانجھ دے نال نال تحریک پاکستان وچ پنجابی شاعراں دے حصے بارے وی بھرویں گل بات کیتی جائے جس نال پڑھیاراں نوں دیس پیار دیاں تحریکاں وچ ادب دے کردار نوں سمجھن وچ مدد ملے گی۔

مندرجات

Contents

- 1- 1929ء تیکر پنجابی قومی شاعری
- 2- 1930ء توں 1940ء تیکر پنجابی قومی شاعری دی ٹور
- 3- پنجابی شاعراں دا تحریک پاکستان وچ قلمی حصہ
- 4- پنجابی شاعراں دا تحریک پاکستان وچ عملی حصہ
- 5- 1940ء توں 1947ء تیکر قومی شاعری دی ٹور
- 6- آزادی توں بعد پنجابی قومی شاعری دی ٹور، 1964ء تیکر
- 7- "گلاں خون خمیر دیاں" دا خصوصی مطالعہ 1965ء دی جنگ دے حوالے نال
- 8- "ستاراں دن" دا فنی، فکری تے موضوعاتی جائزہ
- 9- پنجاب دا جغرافیائی جائزہ

مصادر

Recommended Texts

- 1- شہباز ملک (1980ء)، پنجابی ادب تے منزل پاکستان، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 2- فقیر محمد فقیر، ڈاکٹر (2008ء)، ستاراں دن، لاہور: بزم فقیر

مجوزہ کتب

Suggested Readings

- 1- راجا رسالو، مرتب (1966ء)، گلاں خون خمیر دیاں، لاہور: پاکستان رائٹرز گلڈ
- 2- شفقت تنویر مرزا (1993ء)، تحریک آزادی تے پاکستان وچ پنجاب دا حصہ، لاہور: پاکستان پنجابی ادبی بورڈ
- 3- قدر آفاقی (1972ء)، پنج رنگ، لاہور: عزیز بک ڈپو
- 4- بوٹے شاہ (2000ء)، پنجاب دی جغرافیائی تاریخ، لاہور: پنجابی تواریخ بورڈ